

Sivistysvaliokunta

Lausuntopyyntö 19.1.2023

Lausunto valtioneuvoston selonteosta

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

SAMOK näkee hyvänä, että tulevaisuusselonteko on valmisteltu valtioneuvoston yhteistyönä ja laajasti yhteiskuntaa osallistaen. Tästä huolimatta tulevaisuusselonteossa puhutaan harmillisen vähän korkeakoulujen merkityksestä sekä opiskelijoista, joilla on merkittävä rooli Suomen tulevaisuudelle. Korkeakoulut ja opiskelijat ovat tärkeä osa sitä, miten turvataan tulevien sukupolvien mahdollisuudet sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestäväan elämään. SAMOK muistuttaa, että ammattikorkeakouluista valmistuu ammattilaisia, joilla on valmiudet kehittää vastauksia valtakunnallisiin ja maailmanlaajuisiin ongelmiin.

Koulutus- ja osaamistasosta

Selonteossa mainitaan, että väestön koulutus- ja osaamistasoa tulee nostaa ja koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta parantaa. Osaamistason nousu ja työurien pidentyminen ovat välttämättömiä tekijöitä työmarkkinoille ja kilpailukyvyille. SAMOK huomauttaa, että tämän saavuttaminen vaatii pitkäjänteistä panostusta koulutukseen. Laatua ja vaikuttavuutta ei voida saavuttaa ilman riittäviä resursseja. Panostaminen koulutukseen myös kannattaa, sillä korkeakoulutettujen työurien on todettu olevan pidempiä kuin matalammin koulutettujen, mitä pidetään myös selonteossa tärkeänä asiana tulevaisuuden kannalta.

SAMOK katsoo lämmöllä selonteon mainintaa siitä, että erityisesti on panostettava heikoimmassa asemassa olevien koulutus- ja osaamistason nostoon sekä vahvistettava nuorten mielenterveyttä ja mielen hyvinvointia. Selonteossa mainitaan, että keskeistä on luoda edellytyksiä ihmisten hyvinvoinnille mm. turvaamalla kohtuullinen toimeentulo ja toimivat ennaltaehkäisevät palvelut. SAMOK toivoo, että tämä huomioidaan myös opiskelijoiden kohdalla.

Työn murros ja tulevaisuuden taloudellinen tilanne

Selonteossa kuvataan, kuinka tulevaisuudessa on tärkeää huomioida, mistä kasvu saadaan aikaan ja mihin tuotot investoidaan. Voimakas velkaantuminen asettaa yhteiskunnan peruspalveluiden rahoittamisen vaaraan tulevaisuudessa. Samaan aikaan työvoiman saatavuus sekä vaadittava osaamisen taso ja kohdentuminen korostavat jatkuvan oppimisen merkitystä. Tämä kaikki vaatii koulutukseen panostamista. Hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjaa ja kestävyysvajetta selonteossa käsitellään työnteen ja työvoiman saatavuuden kannalta. SAMOK muistuttaa, että korkeakoulut ovat avainasemassa myös osaavan työvoiman sekä työllisyysasteen ylläpidossa.

Etenkin puhuttaessa työn murroksesta koulutus korostuu. Selonteossa mainitaan, kuinka kysyntä kohdistuu erityisesti korkeasti koulutettuihin osaajiin. Ratkaisuksi nähdään joustavat koulutusmahdollisuudet ja muutosta tukevien palveluiden saatavuus. Työn murroksesta puhuttaessa tuodaan esille jatkuva oppiminen, mutta myös pohjakoulutuksella on tärkeä rooli muutoksen ympärillä. SAMOK huomauttaa, että korkeakoulu luo pohjan jatkuvalle oppimiselle. SAMOK myös hämmästelee, ettei selonteossa puhuta tutkintoon johtavasta koulutuksesta ja sen merkityksestä osaamiselle, vaikka osaamisen nostaminen kasvuun on selonteon mukaan kriittinen menestystekijä Suomelle.

Koulutuksen saavutettavuus

Selonteon mukaan sosioekonomisen taustan vaikutus oppimistuloksiin on voimistunut Suomessa nopeasti viimeisen 10 vuoden aikana ja tausta vaikuttaa edelleen koulutusvalintoihin. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan tavoitteena on tasata eriarvoisia lähtökohtia ja ehkäistä syrjäytymistä yhteiskunnassa.

Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvitaan aiempaa laajempaa ja korkeampaa yhteiskunnan tarpeisiin vastaavaa osaamista. Työmarkkinoilla on suurin lisäystarve korkeasti koulutetusta työvoimasta. Vastaukseksi selonteossa nähdään väestön koulutus- ja osaamistason nosto vahvistamalla koulutuksen laatua ja kasvattamalla tutkinnon suorittaneiden osuuksia. SAMOK muistuttaa, että koulutus- ja osaamistason nostaminen yhtäaikaaisesti koulutuksen laatua vahvistamalla ei ole mahdollista ilman riittävää rahoitusta. Siksi aloituspaikkojen lisääminen tulee tehdä riittävän rahoituksen kanssa laadusta huolehtien.

Työ- ja koulutusperusteinen maahanmuutto

Selonteossa todetaan, että Suomi tarvitsee työ- ja koulutusperusteista maahanmuuttoa. Suomi ja Eurooppa kilpailevat parhaista osaajista muun maailman kanssa ja kilpailu kiristyy sitä mukaa, kun korkean tulotason maiden väestö ikääntyy. SAMOK korostaa, että koulutusperusteisen maahanmuuton osalta huomiota on kiinnitettävä erityisesti sujuvan ja nopean maahantulon esteiden poistamiseen, muun muassa resursoimalla tarpeeksi tunnistautumispalveluihin, sekä kansainvälisten opiskelijoiden integrointiin suomalaiseen yhteiskuntaan, korkeakouluyhteisöön ja työelämään. Kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisessä Suomeen on suuria haasteita, joihin tulee löytää ratkaisuja.

Helsingissä 25.1.2023

Joonas Soukkio
puheenjohtaja

Vellu Taskila
toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Johanna Fonsell
koulutuspolitiikan asiantuntija
johanna.fonsell@samok.fi
050 389 1014